

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ
DAVA GÖZLEM RAPORU
BİRGÜN GAZETESİ ve İSMAİL ARI DAVASI
Türk Borçlar Kanununun 58. maddesi

I. Giriş

1. Bu dava gözlem raporu, Türkiye’de düşünce ve ifade özgürlüklerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütü olan İfade Özgürlüğü Derneği (“İFÖD”) tarafından hazırlanmıştır. İFÖD, Gözlem Raporunda Anayasanın 26. ve 27. maddeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (“AİHS”) 10. maddesiyle güvence altına alınan ifade özgürlüğünün özel bir görünümü olan sanatsal ifade özgürlüğüne ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“AİHM”) içtihadı ile belirlenen standartları esas almıştır.
2. **Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş.** (“Birgün Gazetesi”), 2004 yılından beri yayın yapan bir günlük siyasi gazetedir.
3. **İsmail Arı**, Birgün Gazetesi’nde muhabir olarak çalışan bir gazetecidir.
4. **Selçuk Bayraktar**, mühendis olup yerli üretim insansız hava araçları ve savaş uçaklarının tasarlanması ve üretilmesi süreçlerinde çalışmaktadır. Bayraktar, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın damadadır. Aynı zamanda, Baykar Makina Şirketinin yönetim kurulu başkanı ve Türkiye Teknoloji Takımı Vakfının (“T3 Vakfı”) mütevelli heyeti başkanıdır.
5. **Haluk Bayraktar**, mühendis olup Baykar Makina Şirketinin yönetim kurulu başkanı, TÜBİTAK’ın yönetim kurulu üyesi ve T3 Vakfının yönetim kurulu üyesidir. Haluk Bayraktar, aynı zamanda Selçuk Bayraktar’ın kardeşidir.
6. 21.08.2021 tarihinde Birgün Gazetesinde “*TÜBİTAK Damadın Vakfına Çalışıyor*” başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Haberde, TÜBİTAK’ın Türkiye Teknoloji Takımı (T3) Vakfı tarafından düzenlenen TEKNOFEST, Havacılık, Uzay ve Teknoloji Festivali için milyonlarca lira harcadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda festivali düzenleyen T3 Vakfı’nın mütevelli heyeti başkanı Selçuk Bayraktar’ın aynı zamanda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın damadı olduğu; T3 Vakfı’nın yönetim kurulu başkanı ve TÜBİTAK yönetim kurulu üyesinin ise Selçuk Bayraktar’ı kardeşi Haluk Bayraktar olduğu belirtilmiştir. Haberin devamında, Kamu İhale Bülteninde yer alan bilgilere atıfla TÜBİTAK’ın festival için iki ayrı ihale düzenleyerek festival kapsamında 7 milyon 635 bin TL harcadığı; daha önceki yıllarda da TÜBİTAK’ın festivale maddi destek verdiği açıklanmıştır. Haberde ayrıca, İstanbul Büyükşehir

Belediyesi'nin ("İBB") Adalet ve Kalkınma Partisi yönetiminde olduğu dönemde bahsi geçen şirketlere maddi destek verildiği belirtilmiştir.

7. Selçuk Bayraktar ve Haluk Bayraktar, Birgün Gazetesinde yukarıda açıklanan haber nedeniyle kişilik haklarının zedelendiği iddiasıyla manevi tazminat talepli dava açmışlardır.
8. İFÖD tarafından takip edilen dava; Birgün Gazetesinde yayınlanan haber nedeniyle, Türk Borçlar Kanununun kişilik hakkının zedelenmesini düzenleyen 58. maddesi uyarınca maddi tazminat talebi hakkındadır. Bu Gözlem Raporunda ilk olarak dava sürecine ilişkin genel bilgiler, dilekçeler aşamasında tarafların iddia ve cevapları ile duruşmalar aşaması, gerekçeli karar açıklanacaktır. Raporun son bölümünde ise açıklanan hukuki süreç, Anayasanın 26 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddelerinde güvence altına alınan sanatsal ifade özgürlüğüne ilişkin yasal çerçeve, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ışığında değerlendirilecektir.

II. Dava Süreci

A. Genel Bilgiler

9. İFÖD, bir sivil toplum örgütü olarak, bu Dava Gözlem Raporu ile Türkiye'de medya kuruluşları ile gazetecilerin ifade ve basın özgürlüğüne kişilik haklarının zedelenmesi iddiasıyla gerçekleşen müdahale örneklerinden biri olarak tazminat ödemesine dikkat çekmek istemektedir.
10. İFÖD, basın kuruluşları ve gazetecilerin gazetecilik faaliyetleri nedeniyle fahiş miktarlarda tazminat talepli davalarla karşılaşmalarının ifade ve basın özgürlüğünü zedeleyici etkiler doğurabileceğini kaydetmiştir. Bu rapor ile bir gazete ile gazetecilerin, kişilik haklarının zedelenmesi iddiası nedeniyle tazminat ödemeye hükmedilmelerinin ifade ve basın özgürlüğü üzerindeki etkilerinin gösterilmesi amaçlanmaktadır.
11. İFÖD hukuk ekibi, Birgün Gazetesi'nde 21.08.2021 tarihinde yayınlanan "*TÜBİTAK Damadın Vakfına Çalışıyor*" başlıklı haberin kişilik haklarını zedelediği iddiasıyla TBK'nin 58. maddesi kapsamında İstanbul 23. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde gerçekleştirilen yargılamanın dilekçeler aşaması ile duruşmalarını takip etmiş ve yargılama üzerinde gözlemler gerçekleştirmiştir. Dava iki celse sürmüş, yargılama sonunda davalıların haber nedeniyle davacıların kişilik haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle tazminat ödemelerine hükmedilmiştir.
12. İFÖD'ün bu raporu, İstanbul 23. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde gerçekleşen yargılamaya ilişkin olup istinaf aşamasına ilişkin gözlem ve değerlendirmeler içermemektedir.

B. Dilekçeler Aşaması

- 13. Davacılar Selçuk Bayraktar ve Haluk Bayraktar;** Birgün Gazetesi'nde yayınlanan haberde davacıların yöneticisi olduğu kurumlar arasında hukuka aykırı şekilde para aktarıldığının belirtildiğini, bunun kişilik haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir. Davacılar, Birgün Gazetesi'nde benzer konuda 17.07.2020 tarihinde yayınlanan habere karşı sosyal medya üzerinden basın açıklaması yapmakla yetinildiğini; ancak daha sonra tekrar aynı konuda haber yapıldığını belirterek bunun kişilik hakkı ihlaline neden olduğunu belirtmiştir.
- 14. Davacılar,** TEKNOFEST'e birçok kurum ve kuruluşun katıldığını; TÜBİTAK'ın kaynaklarının kendileri ya da yöneticileri olduğu şirketlere aktarılmasının söz konusu olmadığını belirtmiştir. Devamında, 2019 yılında Birgün Gazetesi'nde yayınlanan iki haberde, davacıların yönetiminde olduğu şirketlere dönemin İBB tarafından para aktarıldığının iddia edildiği açıklanmıştır. Davacılar, bu iddialar hakkında açtığı davalarda manevi tazminat ödenmesine hükmedildiğini belirterek dava konusu haber bakımından da aynı durumun geçerli olduğu belirtilmiştir.
- 15. Davacılar,** dava konusu haber ile benzer konulardaki benzer haber ve ifadelere karşı açtıkları davalarda yönetiminde oldukları şirketlere İBB tarafından kaynak aktarımı yapılmadığının tespit edildiğine ilişkin örnekler sunmuştur. Buna rağmen dava konusu haber nedeniyle davacıların kişilik haklarına saldırıda bulunduğu, haberin ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. Bu nedenle kişilik haklarına saldırı niteliğindeki haber nedeniyle manevi tazminat talebinde bulunulmuştur.
- 16. Davalılar** Birgün Gazetesi ve İsmail Arı'nın cevap dilekçesinde ileri sürdüğü hususlar şu şekildedir:
- i.** İBB'nin AKP yönetiminde olduğu yıllarda şirketlere maddi destek sağlandığına ilişkin haberde davacıların ismine dahi yer verilmemiştir. Haberin ilgili kısmı ve bütünü, esasen T3 Vakfı ile TÜBİTAK hakkında olup davacıların bu şirketlerin haklarının ihlal edildiği iddiasında bulunması mümkün değildir. O halde bahsi geçen kişilik hakkı ihlali iddiasının tüzel kişiler tarafında ileri sürülmesi gerekli olup davanın husumet yönünden reddedilmesi gerekmektedir.
  - ii.** Dava konusu haber; hukuka uygun bir şekilde kaleme alınmış, ifade ve basın özgürlüğü kapsamında korunmaktadır. Basının haber verme hak ve görevi yönünden aranan gerçeklik ölçütü "görünür gerçeklik" olup dava konusu haber bu ölçütü karşılamaktadır. Haber içeriğinde yer alan ihaleler ve bahsi geçen miktarlar, Kamu İhale Portalı'ndan alınmıştır. Nitekim, TÜBİTAK da haberde belirtilen harcamaları TEKNOFEST için yaptığını reddetmemiştir. Benzer şekilde TEKNOFEST'in İnternet sitesinde, festival yürütücülerinden

birinin T3 Vakfı olduğu belirtilmiştir. Bu vakfın yönetiminde davacıların yer aldığı da açıktır. Dolayısıyla yönetiminde davacıardan Haluk Bayraktar'ın yer aldığı TÜBİTAK, davacıların yöneticileri olduğu T3 Vakfı tarafından yürütülen TEKNOFEST organizasyonu için harcamalarda bulunmuştur. Bunu aktaran haber, kamuyu yakından ilgilendiren bir konuya ilişkin olup gerçeklik unsurunu karşılamaktadır.

- iii.** İBB'nin AKP yönetiminde olduğu yıllarda şirketlere maddi destek sağlandığına ilişkin kısım, İBB'nin 2018 "STK-OKUL-YURT Faaliyet Raporu"na dayanmaktadır. Bu raporda, davacıların yönetiminde olduğu T3 Vakfı, mali destek verilen kurumlar arasında sayılmıştır. Dolayısıyla haberin bu kısmının da gerçeklik unsurunu sağladığı açıktır.
  - iv.** Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatlarından hareketle dava konusu haber başlığının olgusal bir temeli bulunmaktadır. Haber başlığı ve içeriğinde dikkat çekici ifadeler kullanılmış olsa da üsluba ilişkin değerlendirmede basın organlarının takdir yetkisi geniştir.
  - v.** Davacılar; tanınan, siyasi nüfuz sahibi kamusal kişilikler olup haklarındaki eleştirilere katlanma yükümlülüğü altındadır.
  - vi.** Davacılar, dava konusu haber nedeniyle TBK'nin 58. maddesinde düzenlenen tazminatın önkoşulu olarak düzenlenen zarar gördüklerini somut bir şekilde ortaya koymamıştır.
  - vii.** Davada talep edilen tazminat miktarı fahiştir. Davalıların ekonomik ve mesleki hayatını zora sokacak, basın işlevini yerine getirmesini engelleyecek nitelikteki tazminat talebi, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik haksız bir müdahale niteliğindedir. Davalıları gazetecilik faaliyetlerinden caydırıcı etki doğuran dava, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olup davanın reddi gerekir.
- 17.** Davalılar, yukarıdaki hususları açıklayarak davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.
- 18.** Davacılar, davaya cevap dilekçesinde husumet itirazının reddini ileri sürmüş; dava konusu haberin ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. Haberin, asılsız iddialara ilişkin olduğunu belirterek hukuka aykırılık iddialarını devam ettirmişlerdir.
- 19.** Davalılar, yargılama konusu haber hakkında TÜBİTAK tarafından Ankara 18. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan tazminat davasının reddine ilişkin kararı dosyaya sunmuştur. Kararda haberin güncel olduğu ve haberin edinilmesinde kamu yararı olduğu vurgulanmıştır. Haberin başlığı yönünden basının üslup tercihinde çarpıcı ifadeler tercih edebileceği vurgulanarak haberin bütün olarak görünür gerçekliğe uygun

ve güncel olduğu, haberde öz ile biçim arasındaki dengenin korunduğu, davacının eleştirilere katlanma yükümlülüğü olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda ifade ve basın özgürlüğü kapsamında kalan haber bakımından manevi tazminatın şartları oluşmadığından bahisle davanın reddine karar verilmiştir. Davacılar, bu kararı İstanbul 23. Asliye Hukuk Mahkemesine sunmuş, bu kararın dikkate alınarak davanın reddini talep etmiştir.

C. Duruşmalar Aşaması

20. İstanbul 23. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen davanın ilk celsesi 10.02.2022 tarihinde gerçekleşmiştir. Ön inceleme işlemleri tamamlanmıştır.
21. 17.05.2022 tarihli ikinci celsede tahkikat aşamasına geçilmiştir. Taraflar, dilekçelerinde ileri sürdükleri hususları tekrar etmiş, iddia ve beyanlarını ileri sürmüşlerdir. İstanbul 23. Asliye Hukuk Mahkemesi; aynı duruşmada, davanın kısmen kabulüne karar vererek davacılar maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

D. Gerekçeli Karar

24. Mahkeme gerekçeli kararında, ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihadında yer alan ilkelere yer vermiş ve kişilik haklarına ilişkin Yargıtay içtihadına atıf yapmıştır. Kararda, dava konusu haberde öz ve biçim arasındaki dengenin gözetilmediği, objektif yayın niteliğinde olmadığı belirtilerek davacıların kişilik haklarının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.
25. Karar istinaf kanun yolu açık olarak verilmiş olup davalılar tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Bu raporun yayım tarihinde, karara karşı yapılan istinaf başvurusu derdesttir.

III. Hukuki Değerlendirmeler

26. İFÖD tarafından hazırlanan bu Gözlem Raporunda; bir gazetede yer alan haber nedeniyle kamusal figürlerin kişilik haklarının ihlal edildiği belirtilerek gazete ve haberi kaleme alan gazetecinin tazminat ödemeye hükmedilmesi suretiyle ifade ve basın özgürlüğüne müdahale edilmesinde dikkate alınması ele alınmıştır.

a. İfade ve Basın Özgürlüğü Hakkı

27. İfade ve basın özgürlüğü; Anayasa'nın 26, 27 ve 28. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ("AİHS")'nin 10. maddesinde güvence altına alınmıştır. Bu hak, ancak Anayasa'nın 13. ve 26. maddeleri ve AİHS 10/2 maddesi kapsamında kanunen öngörülen sınırlı sebepler ve meşru amaçlarla, demokratik toplum düzeninin gerekleri ve sınırlama amacı ile aracı arasında ölçülü bir denge gözetilerek, hakkın özüne dokunmadan sınırlandırılabilir.
28. İfade özgürlüğüne yönelik müdahalenin demokratik toplumda gerekli olup olmadığının tespitinde ifadelerin bağlamını dikkate alan bir dengeleme işlemi yapılması

gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (“AİHM”) yerleşik hale gelen içtihadı uyarınca ifade ve basın özgürlüğü ile kişilik haklarının karşı karşıya geldiği durumlarda gözetilmesi gereken bir dizi kriter bulunmaktadır. Bu kapsamda **ifadelerin sahibi ve ifadelerin yöneldiği kişinin kimliği, ünlülük derecesi, ilgili ifadelerden önceki davranışları, eleştirilere katlanma yükümlülüğü; ifadelerin kamusal tartışmalara olan katkısı, konunun güncelliği ve toplumsal ilgi, ifadelerin etkisi** başta olmak üzere bağlam, kişi, konu ve zaman değerlendirmesi yapılmalıdır (AYM; *Orhan Aydın*, B. No: 2020/13392, 05.09.2023, § 10; *Seray Şahiner Özkan*, B. No: 2016/6439, 09.06.2021, § 44; *Çetin Doğan (2)* [GK], B. No: 2014/3494, 27.02.2019; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 04.06.2015, § 69; *Ali Suat Ertosun (2)*, B. No: 2013/1592, 20.05.2015, § 33; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 08.04.2015, §§ 60-66; benzer yönde tespitler için bkz AİHM, *Axel Springer AG/Almanya*, [BD], no. 39954/08, 07.12.2012; *Von Hannover/Almanya*, (no.2) [BD], no. 40660/08, 60641/08, 07.02.2012).

29. Anayasa Mahkemesi, basının tamamen gerçekleri haber yapma yükümlülüğünün bulunmadığını belirterek görünür gerçekliğe uygun olmanın, olgusal temellere dayanma ölçütünü karşılayacağını belirtmektedir (*Kadir Sağdıç*, B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 75). Bu durumda haber bu seviyede bir gerçeklik ölçütünü taşıyorsa hukuka uygun kabul edilecektir. (Yargıtay 4.HD, 2011/12423 E., 2012/2674 K., 22.02.2012).
30. Yukarıdaki ölçütleri dikkate alan, somut bir incelemeden yoksun müdahaleler ifade ve basın özgürlüğü ihlal edecektir. Bunun ötesinde bu müdahaleler, basını benzer konularda haber yapmayı engelleyici, caydırıcı etki doğuracaktır (*Wizerkaniuk/Polonya*, no. 18990/05, 05.07.2011 § 68). İFÖD, yukarıda açıklanan ölçütleri somut olarak incelemeyen kararın basın üzerinde caydırıcı etki yaratacağı tespitine katılmaktadır.
31. Rapor konusu yargılama sonucu verilen kararda, açıklanan ilkeleri dikkate alan somut bir değerlendirme yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu kapsamda haberin kamuoyu tartışmasına katkısı ve güncelliği, haberde yer alan hususların kaleme alınmış şekli, haberdeki iddialara referans verilme şekli, davacıların kamusal figürler oluşu ve eleştirilere katlanma yükümlülüğü gibi bağlam, kişi ve konu değerlendirmesinin yer almadığı görülmüştür. Haberde yer alan ihalelere ilişkin bilgilerin Kamu İhale Portalı’ndan alındığı haber içeriğinde ve davalılar tarafından belirtilmesine rağmen haberin olgulara dayalı olarak inşa edildiği, görünür gerçeklik kriterine uygun şekilde kaleme alındığı incelenmemiştir.
32. İstanbul 23. Asliye Hukuk Mahkemesi kararında; tarafların iddia ve savunmaları ile delillerini, Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihadında belirtilen kriterleri içeren somut bir inceleme yapmaması neticesinde dava konusu haberin kişilik haklarını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. İFÖD, kararda eksik olan bu incelemenin yapılması halinde ifade ve basın özgürlüğü ile kişilik hakları arasındaki dengeleme işleminde ifade ve basın özgürlüğü korumasının üstün geleceği görüşündedir.

b. Davanın Kamusal Katılıma Karşı Stratejik Dava Kapsamında Değerlendirilmesi (“SLAPP”)

33. İFÖD, Birgün Gazetesi ve gazeteci İsmail Arı’ya açılan tazminat davası ile dava sonunda tazminata hükmedilmesinin literatürde “Kamusal Katılıma Karşı Stratejik Dava” (“Strategic Lawsuit Against Public Participation- SLAPP”) olarak bilinen dava türünün bir örneği olduğunu belirtmek ister.
34. Avrupa Komisyonu 2020 yılında yayınladığı Avrupa Demokrasi Eylem Planı’nda (COM (2020) 790 final, 3.12.2020) Kamusal Katılıma Karşı Stratejik Davaları, tacizin özel bir biçimi olarak tanımlamıştır. Güçlü bireyler, şirketler veya devlet yetkilileri tarafından dayanaksız iddialara dayalı olarak, çoğunlukla da gazetecilere ve insan hakları savunucularına karşı açılan bu tür davalarla kamu yararını ilgilendiren bir konuda eleştirilerini dile getiren kişilerin sansürlenmesi, sindirilmesi ve susturulması amaçlanmaktadır.¹
35. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, 20.02.2024 tarihinde “Kamusal Katılımın Asılsız ve Kötü Niyetli İddia Ve Yargısal İşlemlerden Korunması Hakkındaki Direktifi” kabul etmiştir. *SLAPP* kavramı “kamuyu ilgilendiren” konularda toplumsal tartışmanın, gazeteciliğin, hak savunuculuğunun ve sosyal medyanın açılan kötü niyetli davalarla ve/veya yaptırımlarla engellenmesi olarak ifade edilmiştir.² Bu tür davalara “yıldırma” davaları denilebilir.
36. Ayrıca Direktif’in öncesinde hazırlanan ve 23.11.2023 tarihinde yayımladığı “Demokratik Bir Toplum İçin: SLAPP’lere Karşı Mücadele” (“Countering SLAPPS: an imperative for a democratic society”) Raporu’nda³ birçok akademisyen, kanun koyucu ve STK’ye karşı da benzer yaklaşım olduğu vurgulanarak *SLAPP*’lerin tek tip bir yasal işlem ile ifade edilemeyeceği eklenmiştir.
37. Avrupa Komisyonu da SLAPP davaları ile ilgili taslak tavsiyesinde bu dava türlerinin farklı şekillerde gerçekleşebileceğini belirterek bu davaların kamusal katılımı bir bütün olarak etkileyebileceği bunun ulusal katılımı aşan sınır aşan etkilerinin dahi doğabildiğini vurgulamıştır.⁴

¹ Bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0790&from=EN>, s. 14.

² Directive of the European Parliament and of the Council on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded claims or abusive court proceedings (‘Strategic lawsuits against public participation’), A9-0223/126, 20.02.2024, §15.

³ Bkz. <https://pace.coe.int/en/files/33161/html>.

⁴ Avrupa Konseyi, “Draft Recommendation CM/Rec(20XX)XX of the Committee of Ministers to member states on countering the use of SLAPPs”, MSI-SLP(2022)07 Revised draft.

38. Avrupa Komisyonu taslak tavsiyesi ve Avrupa Parlamentosu Raporunda “*SLAPP*” (Yıldırma) davalarında davacı taraf için aşağıda belirtilen özellikler örnek olarak benzer şekilde sıralanmıştır:

- Dava, davalının (çoğunlukla bir gazeteci, bir medya kuruluşu, bir aktivist veya bir kampanya organizasyonunun) yaptığı bir yayına veya yayınlamayı planladığı bir yayına yanıt olarak, bunu durdurmak için açılır,
- Bireyler mali açıdan daha savunmasız olduğundan sıklıkla çalıştıkları kuruluşlar (tüzel kişileri) yerine (örneğin, gazeteleri yerine bir gazeteci) bireyleri hedef alır,
- Genellikle davacı taraf mali, ekonomik veya politik olarak veya bu faktörlerin bir kombinasyonu yoluyla davalıya karşı göreceli olarak daha güçlü bir konumdadır,
- Agresif bir şekilde çerçevelenmiş veya yanlış argümanlar ileri süren hatta genel olarak zayıf hukuki veya olgusal argümanlara sahiptir,
- Fahiş miktarda tazminat, kamuya açık bir özür veya her ikisini birden talep eder,
- Davayı uzatmayı, maliyetleri artırmayı ve davalıyı savunma yapmak için zaman, para ve diğer kaynakları harcamaya zorlamayı amaçlar,
- Yeni davalar açmakla tehdit eder,
- Davalıya/sanığa karşı başka şekillerde gözdağı, taciz veya tehditte bulunur,
- Davacı geçmişte de benzer davaları açmıştır,
- Davayı karmaşık ve sonsuz hale getirmeye çalışarak, bazen sınır ötesi bir unsurla, aynı olayla ilgili olarak doğrudan veya ilişkili taraflar aracılığıyla farklı koordineli yasal işlemler başlatır,
- Toplum nezdinde davalıyı/sanığı küçük düşürmek ve meşruiyetini zedelemek amacıyla, sanıklara/davalılara karşı aşağılayıcı kamusal açıklamalar yapar,⁵

39. Rapor, Direktif ve taslak tavsiye metninde sayılan bu özelliklerin hepsi her davada bulunmasa da bu özellikler ne kadar çok olursa *SLAPP* davası olma ihtimalinin de o derece arttığı belirtilmiştir.

40. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, Türkiye’de ifade ve medya özgürlüğüne ilişkin durumu ele aldığı güncel olarak yayımlanan memorandumunda Türkiye’de gazetecilerin kamusal katılıma karşı stratejik davalara maruz kaldığını tespit etmiş, bu kapsamda yazıları nedeniyle tazminat ödemeye mahkûm edilen gazetecilere karşı açılan davaları örnek vermiştir.⁶

---

⁵ Ibid, C. Stefan Schennach’ın Açıklayıcı Notu, (“C. Explanatory memorandum by Mr Stefan Schennach Rapporteur”) § 5; Avrupa Konseyi, “Draft Recommendation CM/Rec(20XX)XX of the Committee of Ministers to member states on countering the use of SLAPPs”, MSI-SLP(2022)07 Revised draft, §8.

⁶ Türkiye’de İfade ve Medya Özgürlüğü, İnsan Hakları Savunucuları Ve Sivil Toplumla İlişkin Memorandum, CommHR(2024)16, 05.03.2024, para. 19.

41. Bu hususlar gözetildiğinde, somut davanın, edinilmesinde kamu yararı bulunan konularda haber yapan gazeteci ve medya kuruluşunun ve gazetecilerin sansürlenmesi, susturulması ve benzer konularda haber yapılmasını önleyici etki doğurduğu düşünülmektedir. Rapora konu yargılamanın yukarıda sayılan SLAPP özelliklerinden birçoğunu taşıdığı gözlemlenmiştir. İlk olarak dava bir gazeteci ve medya kuruluşuna karşı birlikte açılmıştır. Benzer konudaki haberlere ilişkin tazminat davaları ve erişimin engellenmesi kararları ile birlikte değerlendirildiğinde, dava bu konuda haber yapılmasının engellenmesi sürecinin bir parçası izlenimini vermektedir. Nitekim davanın tarafları arasında ekonomik ve siyasi olarak asimetri olduğu görülmektedir. Üstelik davada davada fahiş miktarlarda tazminatlar talep edilmiş ve bu talebin kabulü ile davalılar üzerinde basın olarak görevlerini yapmayı önemli ölçüde güçleştiren mali bir külfet doğmuştur.
42. Benzer konularda yapılmış haberlere karşı tazminat davalarının sürekli olarak açıldığı, konu ile ilgili haber yapmanın sürekli olarak müdahalelere maruz kaldığı ve fahiş tazminatlara hükmedildiği dikkate alındığında davanın basının faaliyetlerini engelleyici, susturucu ve caydırıcı bir etki doğurduğu görülmüştür. Bu davanın aynı zamanda kamuyu ilgilendiren konuların bilinmesi ve tartışılmasını engellediği, bu nedenle de kamusal katılımı büyük ölçüde zorlaştıran bir etki doğurduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda, bu davanın bir yıldırma davası niteliğinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

IV. SONUÇ

43. Raporda detaylı olarak açıklandığı üzere, Birgün Gazetesi ve gazeteci İsmail Arı'ya karıcı açılan tazminat davası ve neticesinde tazminata hükmedilmesinin ifade ve basın özgürlüğüne yönelik ağır bir müdahale teşkil ettiği açıktır. Dava neticesinde verilen kararın, ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihadında belirlenen kriterlere uygun olmadığı gözlemlenmiştir.
44. Yargılamaya konu haber ile benzer konudaki haber içeriklerine yargılamada da belirtildiği üzere sürekli olarak tazminat davaları açılması ve fahiş tazminat miktarlarına hükmedilmesinin SLAPP örneği olarak değerlendirilebileceği tespit edilmiştir.
45. Bu gözlem raporuna konu yargılama, basın organları ve gazetecilerin baskılanması, sansürlenmesi ve susturulması örneklerinden birini teşkil ettiği düşünülmektedir. Yargılama neticesinde tazminata hükmedilmesi ve benzer konulardaki haberlerin sürekli olarak tazminat davalarına maruz kalmasının, davalılar ile birlikte basını benzer konularda haber yapmaktan caydırıcı bir etki doğuracağı düşünülmektedir. Bu durumun, ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin temel ve güvencelerin işlevsiz hale geldiğini, yargı denetiminin hakları güvence altına alan bir incelemeden yoksun

olduğunu göstermesi itibariyle yargı ve hukuka güveni zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi**
Axel Springer AG/Almanya, [BD], no. 39954/08, 07.12.2012
Von Hannover/Almanya, (no.2) [BD], no. 40660/08, 60641/08, 07.02.2012
- **Anayasa Mahkemesi**
Orhan Aydın, B. No: 2020/13392, 05.09.2023
Seray Şahiner Özkan, B. No: 2016/6439, 09.06.2021
Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27.02.2019
Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 04.06.2015
Ali Suat Ertosun (2), B. No: 2013/1592, 20.05.2015
Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 08.04.2015
- **Yargıtay**
Yargıtay 4.HD, 2011/12423 E., 2012/2674 K., 22.02.2012
- **Raporlar**
Türkiye’de İfade ve Medya Özgürlüğü, İnsan Hakları Savunucuları Ve Sivil Topluma İlişkin Memorandum, CommHR(2024)16, 05.03.2024
Avrupa Komisyonu, SLAPP Direktifi, (Directive of the European Parliament and of the Council on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded claims or abusive court proceedings (‘Strategic lawsuits against public participation’), A9-0223/126, 20.02.2024
Avrupa Komisyonu, 2023 Türkiye Raporu, s.16 (https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/turkiye-report-2023_en)
CommDH (20 Türkçe çeviri 20) 1, 19 Şubat 2020 (<https://rm.coe.int/avrupa-konseyi-insan-haklari-komiseri-dunja-mijatovic-1-5-temmuz-2019-/16809c5187>)